

מדריך למורה, כיתה ו יחידה 3

פרק א משנה ב – חשש לאחר בדיקת חמץ

לאחר שבמשנה הקודמת למדנו על בדיקת חמץ, ומתוכה על הזהירות הגדולה מחמץ, משנתנו מגבילה את הזהירות כדי שלא תצא מהאיזון הנכון.

המשנה היא משנה קצרה וניתן לצרף את הלימוד בה למשנה אחרת.

מטרות:

1. הישג **מבנה**: התלמיד יארגן את המשנה ע"פ רכיבי הכאמד"ט
2. הישג **תוכן**: התלמיד יברר האם יש לבדוק מקום המוחזק כבדוק בשל החשש שהכניסו לשם חמץ.
3. הישג **ערכים**: התלמיד יראה דוגמה לדרך בה תקנו חכמים תקנות ומה היו שיקוליהם ומטרותיהם.

פתיחה

ניתן לפתוח בהעלאת השאלה (בדומה לרון, בחוברת): האם מקום שנבדק מחמץ, צריך לחשוש שמא נכנס אליו חמץ לאחר מכן? (ילד קטן, מישהו דרך והעביר, וכד')

גוף השיעור

א. תוכן ומבנה

משימה 1: סידור המשנה בטבלת כאמד"ט: זו משנה קצרה ופשוטה יחסית. יש כאן מבנה שמופיע במשניות רבות בו ראשית מופיע הדין: אין חוששין, ולאחר מכן המקרה: שמא גררה חולדה. בגלל המורכבות הזאת גילו לתלמידים ש 'שמא גררה חולדה' זהו המקרה. את הדין קל לגלות לפי מילת הדין: אין, וגם לטעם יש מילה ברורה: דאם כן.

ב. הבנה ופרשנות

משימה 2 עוסקת בהבנת המשנה על ידי הוספת מילים למשנה, כביכול. התלמידים מתבקשים להתמודד עם לשונה המקוצרת של המשנה ולהשלים את המילים החסרות.

ג. תורת חיים

ניתן להעלות את השאלה באופן חריף יותר לתלמידים:

רון: זה נראה כל כך קשה - ממש בלתי אפשרי! זה נראה שגם אם ננקה כל החיים עדין יישאר בבית חמץ. הרי זה דבר שאנחנו כל כך רגילים לאכול! ואם אחי הקטן לקח חתיכת חמץ ודחף אותה לאיזה חור? ואולי הרוח העיפה פירורים מהשולחן לאיזה מקום? גם אם אנחנו, הגדולים, לא הכנסנו חמץ לכל מיני מקומות, יכול להיות שהגיע לשם חמץ בדרך אחרת. מפחיד אותי לחשוב על זה. למדתי באלו איסורים חמורים מדובר, נראה לי שאנחנו כולנו נשתגע עד שנצליח להוציא את החמץ מבית, וגם אז לא בטוח! חשבתי שאחוגג את הפסח בשמחה, עכשיו אני חושש שלא... ולשאול את התלמידים: מה דעתכם על דבריו של רון? כיצד יש במשנה תשובה לטענתו?

במילים 'אין לדבר סוף' טמון מסר חשוב לתלמידים. ציווי ה' הם מתקבלים על הדעת, והוא אינו מצפה מאיתנו לעשות דבר לא הגיוני 'אין הקב"ה בא בטרוניה אל בריותיו'. גם היחס לאיסור חמור כגון חמץ בפסח, צריך להיות יחס הגיוני ופרופורציונלי.

יש מקום להבהיר לתלמידים את תפקידן של תקנות חכמים: הן נועדו לסייע לנו לקיים את מצוות התורה, עשה לא תעשה, בצורה טובה ונכונה.

בדיקת חמץ נועדה לסייע לנו שלא לעבור על איסורי חמץ, ונדרשת בדיקה אחת בזמן ובאופן שחכמים תיקנו, ולא יותר מכך, כי אחרת אין לדבר סוף והאיזון אינו נכון. חשוב לדבר על הרעיון שלא צריך להיכנס למתח וחששות בקיום המצוות. "אולי לא התפללתי בכוונה", "אולי משהו לא בסדר במזוזה שבפתח" וכן הלאה. **העיקרון העיקרי: אם נצמדים באופן מדויק לתקנות חכמים ניתן לקיים מצוות מתוך שמחה ללא חששות.**

סיכום

בסיכום השיעור כדאי לדון עם התלמידים מהו העיקרון המופיע במשנה. מתוך כך יקל עליהם לנסח את עצמם בסיכום.